



SLOVENSKÁ REPUBLIKA

# NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

III. ÚS 61/02-31

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 11. decembra 2002 v senáte zloženom z predsedu Ľubomíra Dobríka a zo sudcov Juraja Babjaka a Eduarda Bárányu prerokoval sťažnosť Ing. J. O., bytom D. K., a Ing. J. H., bytom D. K., zastúpených komerčným právnikom JUDr. F. B., Ž., ktorou namietajú porušenie práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky Okresným súdom v Dolnom Kubíne v konaní vedenom pod sp. zn. 6 C 110/97, a takto

## **r o z h o d o l :**

1. Právo Ing. J. O. a Ing. J. H. na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky Okresným súdom v Dolnom Kubíne v konaní vedenom pod sp. zn. 6 C 110/97 p o r u š e n é b o l o .

2. Okresnému súdu v Dolnom Kubíne p r i k a z u j e , aby v konaní vedenom pod sp. zn. 6 C 110/97 konal bez zbytočných prietáhov.

3. Ing. J. O. p r i z n á v a primerané finančné zadosťučinenie vo výške 20 000 Sk (slovom dvadsaťtisíc slovenských korún), ktoré je Okresný súd v Dolnom Kubíne p o v i n n ý vyplatiť mu do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto rozhodnutia.

4. Ing. J. H. p r i z n á v a primerané finančné zadosťučinenie vo výške 20 000 Sk (slovom dvadsaťtisíc slovenských korún), ktoré je Okresný súd v Dolnom Kubíne p o v i n n ý vyplatiť mu do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto rozhodnutia.

### **O d ô v o d n e n i e :**

#### **I.**

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 22. marca 2002 doručená sťažnosť Ing. J. O., bytom D. K., a Ing. J. H., bytom D. K., (ďalej len „navrhovatelia“), zastúpených komerčným právnikom JUDr. F. B., Ž., ktorou namietajú porušenie práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) Okresným súdom v Dolnom Kubíne (ďalej len „okresný súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 6 C 110/97.

Ústavný súd 16. mája 2002 prijal sťažnosť navrhovateľov na ďalšie konanie uznesením č. k. III. ÚS 61/02-14.

Ústavný súd je viazaný návrhom, a preto skúmal iba to, či došlo ku zbytočným prietahom v konaní okresného súdu. Nezaoberal sa otázkou, či sa zbytočné prietahy vyskytli aj v konaní odvolacieho súdu.

Na výzvu ústavného súdu účastníci konania oznámili, že súhlasia s prerokovaním veci bez ústneho pojednávania. Preto ústavný súd využil možnosť podľa § 30 ods. 2 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších

predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) a upustil od ústneho pojednávania, lebo vzhľadom na charakter veci, kde je rozhodujúci prehľad spisu, nemožno od ústneho pojednávania očakávať ďalšie objasnenie veci.

Predseda okresného súdu sa na výzvu ústavného súdu vyjadril k sťažnosti podaním doručeným ústavnému súdu 10. júla 2002. Podal v ňom prehľad úkonov vykonaných v konaní vedenom pod sp. zn. 6 C 110/97 a konštatoval, že najmä v počiatočných štádiách konania nebola vo veci zabezpečená požadovaná plynulosť konania. V tejto súvislosti uviedol, že najmä v období rokov 1996 až 2000 bol stav sudcov na súde značne poddimenzovaný, čo viedlo k stavu, že na jedného sudcu pripadlo viac ako 1100 nerozhodnutých vecí. Okrem toho uviedol, že vzhľadom na to, že žalobcovia (v konaní pred ústavným súdom navrhovatelia) opakovane podávali sťažnosti na prieťahy v konaní, snažil sa riešiť plynulosť konania v rámci svojich možností rozvrhmi práce na roky 2001 a 2002.

## II.

Ústavný súd na základe sťažnosti navrhovateľov, vyjadrenia predsedu okresného súdu a hlavne spisu okresného súdu sp. zn. 6 C 110/97 zistil nasledovný priebeh a stav konania:

Predmetom konania je návrh o určenie neplatnosti rozviazania pracovného pomeru výpoveďou a návrh o náhradu mzdy z neplatného rozviazania pracovného pomeru. Návrh o určenie neplatnosti výpovede bol podaný 6. februára 1997 a 10. októbra 1997 bol rozšírený návrhom o náhradu mzdy od 31. decembra 1996. Prvé pojednávanie sa konalo 10. februára 1998, ktoré bolo odročené za účelom vyžiadania si listinných dôkazov a rozhodnutí o určovaní počtu pracovníkov v rámci novej organizačnej štruktúry Okresného úradu v Dolnom Kubíne od 24. júla 1996 do 31. decembra 1997. Dňa 16. júla 1998 sa uskutočnilo druhé pojednávanie, na ktorom okresný súd návrh zamietol. Proti rozsudku okresného súdu bolo podané odvolanie, ktoré spolu so spisom bolo doručené Krajskému súdu v Žiline (ďalej len „krajský súd“) 6. októbra 1998. Vyjadrenie Okresného úradu v Dolnom Kubíne k odvolaniu bolo okresnému súdu doručené 7. októbra 1998. Krajský súd

30. novembra 1998 zrušil rozhodnutie okresného súdu a vrátil vec na ďalšie konanie. Krajský súd rozsudok okresného súdu považoval za predčasný. Podľa jeho názoru výsledky vykonaného dokazovania nedávali podklad pre záver okresného súdu o platnosti výpovedí z pracovného pomeru žalobcov z dôvodu nadbytočnosti. Okrem toho krajský súd vo svojom uznesení vytkol okresnému súdu, že sa dopustil aj procesného pochybenia, pretože z obsahu spisu vyplýva, že žalobcovia sa domáhali okrem určenia neplatnosti výpovedí aj náhrady mzdy. Okresný súd napriek návrhu žalobcov o rozšírení návrhu nerozhodol v zmysle § 95 Občianskeho súdneho poriadku (ďalej len „OSP“). Uznesenie krajského súdu bolo 15. marca 1999 doručené okresnému súdu a právoplatnosť nadobudlo 26. marca 1999. Dňa 24. júna 1999 sa konalo na okresnom súde v poradí tretie pojednávanie, ktoré bolo odročené za účelom vypočutia svedkov. V mesiaci júl 1999 si okresný súd vyžiadal z Mestského úradu Dolný Kubín presné adresy bydliska svedkov a dátumy narodenia, ktoré mu boli doručené 20. júla 1999. Dňa 11. mája 2000 bolo okresnému súdu doručené upresnenie petitu žaloby o náhradu mzdy od právneho zástupcu obidvoch žalobcov. V poradí štvrté pojednávanie sa na okresnom súde uskutočnilo 16. mája 2000. Až na tomto pojednávaní sa okresný súd zaoberal rozšírením žaloby. Uznesením rozhodol o rozšírení žaloby o náhradu mzdy u žalobcu v 1. rade o sumu 426 478 Sk so 17,6 % úrokom od 1.januára 1997 do zaplatenia a žalobcu v 2. rade o sumu 481 680 Sk so 17,6 % úrokom od 1.januára 1997 do zaplatenia. Pojednávanie bolo odročené na 20. jún 2000 z dôvodu vyžiadania si podkladov pre výpočet mzdy z Okresného úradu v Dolnom Kubíne. Dňa 20. júna 2000 sa konalo piate pojednávanie, na ktorom okresný súd po druhýkrát návrh zamietol. Aj proti tomuto rozsudku bolo okresnému súdu 11. augusta 2000 doručené odvolanie žalobcov. Dňa 21. septembra 2000 bol spis aj s odvolaním doručený krajskému súdu. Krajský súd 17. júla 2001 zmenil rozsudok okresného súdu vo výroku, ktorým zamietol návrh žalobcov a určil, že výpoveď daná žalobcom podľa § 46 ods. 1 písm. c) Zákonníka práce je neplatná. Vo výroku o náhrade mzdy a o náhrade trov konania rozsudok okresného súdu zrušil a vec vrátil okresnému súdu na ďalšie konanie. Krajský súd zmenil rozsudok okresného súdu podľa § 220 OSP, pričom poukázal na to, že okresný súd správne zistil skutkový stav, avšak nesprávne ho právne vyhodnotil. Odvolací súd dospel z dôkazov vykonaných súdom prvého stupňa k inému právnomu záveru. Rozsudok krajského súdu bol okresnému súdu doručený 25. októbra 2001. V priebehu mesiacov február až máj 2002 si

okresný súd vyžiadal od žalobcov a ďalších subjektov oznámenie údajov súvisiacich so zamestnaním žalobcov od 1. januára 1997, údajov o výške ich zárobku, vyplatení odstupného a poberaní sociálnych dávok. Dňa 3. septembra 2002 sa uskutočnilo posledné pojednávanie, ktoré bolo odročené na 5. september 2002 za účelom vyhlásenia rozsudku.

### III.

Účelom práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov je odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia všeobecného súdu. Iba prerokovaním veci na súde sa právna neistota osoby neodstráni a nemôže odstrániť. Až právoplatným rozhodnutím, bez ohľadu na to, či vyznie v prospech alebo neprospech účastníka, sa vytvára právna istota. Preto pre naplnenie ústavného práva zaručeného v čl. 48 ods. 2 ústavy nestačí, aby všeobecný súd o veci iba konal a nerozhodol o nej s účinkami právoplatnosti a prípadne vykonateľnosti svojho meritórneho rozhodnutia. Základné právo na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov sa naplní, ako to konštantne judikuje ústavný súd, až právoplatným rozhodnutím štátneho orgánu, na ktorom sa osoba domáha odstránenia právnej neistoty ohľadne svojich práv (II. ÚS 26/95, I. ÚS 10/98, I. ÚS 89/99 a ďalšie).

Navrhovatelia využili právny prostriedok, ktorého uplatnenie sa vyžaduje pred podaním návrhu na začatie konania pred ústavným súdom, a podali niekoľko sťažností na zbytočné prietahy v konaní podľa § 6 ods. 1 zákona č. 335/1991 Zb. o súdoch a sudcoch v znení neskorších predpisov, čo im však nezabezpečilo odstránenie stavu právnej neistoty vo veci, s ktorou sa obrátili na okresný súd.

Judikatúra ústavného súdu sa ustálila v tom, že otázka, či v konkrétnom prípade bolo alebo nebolo porušené právo na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov, sa skúma vždy s ohľadom na konkrétne okolnosti každého jednotlivého prípadu, a to najmä podľa týchto troch základných kritérií: zložitosť veci, správanie účastníkov a postup súdu (II. ÚS 79/97, I. ÚS 70/98).

Pokiaľ ide o kritérium „zložitost' veci“, ústavný súd bral do úvahy aj v predmetnom prípade skutkový stav veci a platnú právnu úpravu (II. ÚS 26/95, I. ÚS 92/97 a iné) relevantnú pre rozhodnutie a na základe týchto hľadísk konanie o určenie neplatnosti rozviazania pracovného pomeru výpoveďou nehodnotí ako zložitú vec. Túto skutočnosť potvrdzuje aj odôvodnenie rozsudku krajského súdu, ktorým zmenil rozsudok okresného súdu a rozhodol, že výpoveď je neplatná. Zložitejšie dokazovanie je späté s rozhodnutím o náhrade mzdy z neplatného rozviazania pracovného pomeru, ale tým nemožno odôvodniť dĺžku konania.

Správanie navrhovateľov po celú dobu konania vo veci sp. zn. 6 C 110/97 možno hodnotiť ako aktívne a súčinnostné, v dôsledku čoho neprispeli k jeho predĺženiu. Zo zápisníc o súdnom konaní obsiahnutých vo vyžiadanom súdnom spise v tejto veci ústavný súd zistil, že navrhovatelia sa pravidelne zúčastňovali nariadených pojednávaní sami, alebo prostredníctvom svojho právneho zástupcu, navrhovali dôkazy na preukázanie svojich tvrdení a opakovanými sťažnosťami u orgánov štátnej správy súdu sa domáhali urýchlenia konania vo svojej veci.

Pokiaľ ide o postup okresného súdu, ústavný súd v súlade so svojou doterajšou judikatúrou konštatuje, že k zbytočným priet'ahom v súdnom konaní môže dôjsť nielen nekonaním príslušného súdu, ale aj takou činnosťou súdu, ktorá nesmeruje k odstráneniu právnej neistoty účastníka súdneho konania vo veci, s ktorou sa obrátil na súd. Vo veci sp. zn. II. ÚS 33/99 ústavný súd uviedol: „Aj nesprávna činnosť štátneho orgánu môže zapríčiniť porušenie práva zaručeného podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky, ak činnosť štátneho orgánu nesmeruje k odstráneniu právnej neistoty ohľadne tých práv, kvôli ktorým sa osoba obrátila na štátny orgán, aby o jej veci rozhodol.“

V samotnom postupe okresného súdu ústavný súd zistil zbytočné priet'ahy v konaní sp. zn. 6 C 110/97 spočívajúce v jeho nečinnosti, a to bez existencie zákonných prekážok jeho ďalšieho konania. Prvý takýto priet'ah ústavný súd zistil od 6. februára 1997, keď bol okresnému súdu doručený návrh o určenie neplatnosti rozviazania pracovného pomeru výpoveďou, do prvého pojednávania vo veci, a to 10. februára 1998. Vzhľadom na to, že do

tohto obdobia patrí aj príprava pojednávania, ústavný súd nezapočítal celé toto obdobie ako zbytočný prieťah, ale iba dĺžku 8 mesiacov. Pri rozhodovaní o dĺžke prieťahu vychádzal aj zo svojej doterajšej judikatúry, z ktorej vyplýva, že nečinnosť súdu v trvaní štyroch mesiacov nie je prejavom takej nečinnosti, ktorá odôvodňuje vyslovenie zbytočných prieťahov v konaní (II. ÚS 21/01). Rovnako aj nečinnosť okresného súdu v období od 20. júla 1999, keď boli okresnému súdu doručené adresy bydliska svedkov a dátumy ich narodenia z Mestského úradu v Dolnom Kubíne, do 16. mája 2000, teda do konania v poradí štvrtého pojednávania, ústavný súd považuje za zbytočný prieťah v trvaní 9 mesiacov.

Obdobie od 10. októbra 1997 do 16. mája 2000, kde sa okresný súd dopustil procesnej chyby, pretože na základe návrhu žalobcov nerozhodol o rozšírení návrhu o náhradu mzdy z neplatného rozviazania pracovného pomeru, nevyhodnocoval ústavný súd ako samostatný zbytočný prieťah, lebo otázky platnosti skončenia pracovného pomeru a náhrady mzdy boli predmetom toho istého súdneho konania.

Z uvedeného ústavný súd zistil, že z celkovej dĺžky doterajšieho konania pred okresným súdom vo veci sp. zn. 6 C 110/97 (zhruba 5,5 roka) došlo k zbytočným prieťahom v celkovej dĺžke 17 mesiacov.

#### IV.

Ak ústavný súd pri rozhodovaní o sťažnosti fyzickej osoby alebo právnickej osoby podľa čl. 127 ods. 2 ústavy vysloví, že k porušeniu práva došlo právoplatným rozhodnutím, opatrením alebo iným zásahom, príp. nečinnosťou, zruší také rozhodnutie, opatrenie alebo iný zásah, príp. prikáže tomu, kto právo porušil, aby vo veci konal.

V súlade s § 56 ods. 3 písm. a) zákona o ústavnom súde ústavný súd okresnému súdu prikázal, aby v konaní vedenom pod sp. zn. 6 C 110/97 konal bez zbytočných prieťahov, aj napriek tomu, že o neplatnosti rozviazania pracovného pomeru výpoveďou už bolo právoplatne rozhodnuté, avšak konanie o náhrade mzdy z neplatného rozviazania pracovného pomeru ešte nie je ukončené.

V súvislosti s úpravou sťažnosti čl. 127 ods. 3 ústavy ustanovuje: „Ústavný súd môže svojím rozhodnutím, ktorým vyhovie sťažnosti, priznať tomu, koho práva podľa odseku 1 boli porušené, primerané finančné zadosťučinenie.“

Podľa § 50 ods. 3 zákona o ústavnom súde „Ak sa sťažovateľ domáha primeraného finančného zadosťučinenia, musí uviesť rozsah, ktorý požaduje, a z akých dôvodov sa ho domáha“. Z ustanovenia § 56 ods. 4 zákona o ústavnom súde vyplýva, že primerané finančné zadosťučinenie má povahu náhrady nemajetkovej ujmy vyjadrenej v peniazoch.

Každý z navrhovateľov požadoval primerané finančné zadosťučinenie vo výške 250 000 Sk.

Ing. J. O. argumentoval tým, že po neplatnom zrušení pracovného pomeru utrpel nielen značnú finančnú stratu, ale aj spoločenskú a duševnú ujmu. Okolie ho posudzovalo ako menej schopného, čo mu spôsobovalo ťažkosti pri hľadaní nového zamestnania.

Ing. J. H. odôvodnil svoj návrh tým, že v pracovnej náplni u bývalého zamestnávateľa mal okrem iných povinností vykonávať prešetrovanie porušenia lesného zákona nepovolenými výrubmi dreva. Pri riešení týchto prípadov bol často terčom nadávok, urážok a vyhrážok. Preto sa ho osobitne dotklo, keď zamestnávateľ s ním rozviazal pracovný pomer z dôvodov, ktoré dodnes považuje za vykonštruované a nepravdivé. Našiel si nové zamestnanie, ktoré je mimo lesníckej profesie, ktorému sa musel zaúčať a ktoré je aj menej spoločensky a finančne honorované. Túto skutočnosť pociťuje ako neodškriepiteľnú krivdu spáchanú na ňom zo strany bývalého zamestnávateľa.

Pri určovaní výšky primeraného finančného zadosťučinenia ústavný súd vychádzal zo zásad spravodlivosti, z ktorých vychádza Európsky súd pre ľudské práva, keď priznáva spravodlivé finančné zadosťučinenie podľa čl. 41 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd, so zreteľom na konkrétne okolnosti prípadu. Súčasne sa pritom riadil úvahou, že cieľom primeraného finančného zadosťučinenia je zmiernenie nemajetkovej ujmy, avšak nie prípadná náhrada škody.

Hoci ústavný súd prikázal okresnému súdu, aby v označenom súdnom konaní konal bez zbytočných priet'ahov, porušenie základného práva s'ťažovateľa podľa čl. 48 ods. 2 ústavy však nemožno účinne odstrániť len uplatnením tejto právomoci ústavného súdu. V dôsledku toho a aj vzhľadom na to, že ide o citlivú oblasť týkajúcu sa pracovnoprávných vzťahov, bolo potrebné rozhodnúť aj o náhrade nemajetkovej ujmy, ktorá navrhovateľom vznikla predovšetkým v pocitoch neistoty, krivdy a poníženia. Vzhľadom na celkovú dobu konania okresného súdu poznačenú zbytočnými priet'ahmi v konaní vedenom na tomto súde pod sp. zn. 6 C 110/97, berúc do úvahy skutočnosť, že navrhovatelia sa o predĺženie tejto doby nijako nepričinili, a zohľadňujúc tiež konkrétne okolnosti prípadu vrátane osobného stavu a celkovej situácie navrhovateľov možno sumu 20 000 Sk považovať za primerané finančné zadost'účinenie podľa § 50 ods. 3 zákona o ústavnom súde.

**P o u č e n i e :** Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 11. decembra 2002